Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТАОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныһы 15 нүүрүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҐЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҐЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 48 (5872) | 1983 сыл. Муус устар 21 күнэ чэппизр | Сыната 2 хаҥчы

Сарсын — В. И. ЛЕНИН ТӨРӨӨБҮТ КҮНЭ

Владимир Ильич Ленин төрөөбүт күнүн бэлиэтээн туран, советскай норуот, прогрессивнай киһи аймах бүттүүнэ Коммунистическай партияны, Советскай государствоны торуттээччигэ дириҥ тапталын уонна ытыктабылын көрдөрөр.

Кыырыктаах идейнэй охсуһууларга араас көрүнүмэх ревизионистартан К. Маркс уонна Ф. Энгельс күндүлүүн күнду нэһилиэстибэлэрин көмүскэн туран, В. И. Ленин марксизмы бары оттунан сайынныта, киһи сайдыытын саҥа сүһүөх кэмин арыйбыта. Империализм түһүнан, социалистическай революция уонна пролетариат диктатуратын түһүнан, партия түһүнан, демократия уонна социализм иһин охсуһуута пролетариат кылаассабай союзтаахтарын түһүнан, социальнай уонна национальнай босхолонуулар арахсыспат сибээстэрин түһүнан, социализмы уонна коммунизмы тутуу суолларын түһүнан, тус-туспа общественнай тутуллаах государстволар эйэлээхтик биирдэ олоруулларын принциптэрин түһүнан ленинскэй үөрэх — бары дойдулар революционерларын идейнэй-теоретическай уонна методологическай сэбиэдиссэлэрэ.

Ленин революционнай үлэ теоретика буоларын таһынан, практика этэ. В. И. Ленин уонна киһи төрүйбит партията аан дойдуга бастакы социалистическай революцияны бэлэмнээбиттэрэ уонна салайбыттара.

Биһиги үйэбит бары үһүлүччүлээх революционнай событиелара киһи үөрэҕин кытары сибээстэрэ. Хас биирдии историческай кэрдиис кэмнэ ленинскэй үөрэх бэйэтин мунура биллибэт баайын дуолун арыйар.

ССРС-тар сайдыылаах социализмы тутуу, социалистическай государстволар биирдэ доҕордоһууларын үөскээһиннэ, биһиги кэммит коммунистическай уонна босхолонуулаах хамсаһыннара, колониальнай баһылыктааһыны суох онгоруу ленинскэй идеялар тыыннаах көстүүлэринэн буоллулар.

1983 сыллаах Первэй Маайга ССКП КК ЫҢЫРЫЫЛАРА

1. Туругурдун 1 Маай — империализмы утары, эйэ, демократия уонна социализм иһин охсуһууга үгэһиттар аан дойду үрдүнэн биир саҥаланыыларын күнэ!

2. Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

Туругурдун пролетарскай, социалистическай интернационализм!

3. Туругурдун марксизм-ленинизм — мэлдьи тыын наах революционнай, интернациональнай үөрэх!

4. Коммунистическай уонна рабочай партияларга быраатты эҕэрдэ!

Аан дойду бүтүннүүтүн коммунистарын сомоҕолоһуулара уонна түмсүүлэрэ бөҕөргөтүн!

5. Аан дойдутааҕы социализм, аан дойдутааҕы пролетариат уонна национальнай-босхолонуулаах хамсаһын туохха да хотторбот союзтаһыылара бөҕөргөтүн!

6. Социалистическай дойдулар норуоттарыгар быраатты эҕэрдэ!

Туругурдун социалистическай доҕордоһуу дойдуларын сомоҕолоһуулара, бииргэ үлэлээһиннэрэ уонна түмсүүлэрэ, сир үрдүгэр социализм, эйэ кыайыыларын бөҕөргөтөргө уонна комускуургэ киниэр халбаҥнаабат быһаарыныылара!

7. Колониальнай батталтан босхоломмут уонна социалистическай сайдыы суолун талан ылбыт норуоттарга быраатты эҕэрдэ!

8. Национальнай тутулуга суох буолууну бөҕөргөтөр уонна социальнай прогресс иһин эр санаалаах охсуһууну ыытар норуоттарга быраатты эҕэрдэ!

9. Капиталистическай дойдулар рабочай кылаастарыгар быраатты эҕэрдэ!

10. Фашистскай хаайыыларга муҥу көрө сытар, көҥүл, демократия уонна социализм иһин охсуһаччыларга быраатты эҕэрдэ!

Империализм уонна реакция хаайыылаахтарыгар көҥүл!

11. Империализмы, колониализмы уонна расизмы утары, политическай уонна экономическай тутулуг суох буолууну бөҕөргөтөр иһин охсуһар Африка норуоттарыгар быраатты эҕэрдэ!

Соҕуруу Африка уонна Намибия норуоттарыгар көҥүл!

12. Империализмы уонна реакцияны утары, бэйэлэрин дойдуларын демократическай сайдыыларын иһин охсуһар Латинскай Америка норуоттарыгар итии эҕэрдэ!

13. Арабскай дойдулар норуоттара! Израиль агрессиятын уонна империализм диктатын утары охсуһуугa бэйэҕит кэмнэҕитин түмүг!

Советскай-арабскай доҕордоһуу бөҕөргөтүн!

14. Аан дойду норуоттара! Арабскай дойдулары утары Израиль агрессиятын тохтотору, Ливаантан, бары ылбыт арабскай сирдэриттэн оккупаннар сэриилэрин уталыттыыта суох, толору уонна бүлгуччу таһаарыыны модьуйуҥ! Израиль агрессордарыгар уонна киниэлэри арааччылаччыларга саат-суут!

Палестина норуотун кырдьыктаах дьыалата ороҕйдуөҕэ!

Биҥиэнэй Востокка — бөҕө уонна сиэрдээх эйэни!

15. Европа дойдуларын норуоттара! Арҕаа Европаҕа саҥа американскай ракетнай-ядернай сэриилэри тарҕатан туруорууну таһаартарымаҥ!

Европаҕа — эйэни, куттал суох буолуутун уонна биирдэ үлэлээһини!

16. Азия дойдуларын норуоттара! Империализмы, неоколониализмы уонна гегемонизмы утары, эйэ иһин, куттал суох буолуутун иһин охсуһуҥ!

Азия итэҕэйсии уонна биирдэ үлэлээһин континеана буоллун!

17. Аан дойду норуоттара! Империализм, милитаризм уонна реваншизм агрессивнай киириилэригэр-тахсыыларыгар сорунуулаах харданы биэриҥ!

Сэбиэдиссэлэрин үлүһүйүүнү уодьуганнаҕыҥ, сэриилэри куттаан туоратыаҕыҥ, тыҥаһыны сымнатыыны туруулаһан көмүскүөҕүҥ уонна дириҥэтиэҕиҥ!

18. Планета бүтүннүүтүн дьоннаро! Ядернай иэдэни туоратар иһин охсуһууга нүүскүтүн хаҥатыҥ!

Ядернай, нейтроннай уонна химическэй сэриилэри сэбиэдиссэлэри бобору модьуйуҥ!

Аан дойдуга — эйэни!

19. Туругурдун Советскай Союз эйэҕэ дьулуһар ленинскэй тас политиката!

Эйэ советскай программатын олохтоох киллэриэҕиҥ!

20. Улуу советскай норуокка — коммунизмы тутаччыга, эйэ иһин утумнаах охсуһааччыга алаҕан аат!

21. Советскай Союз үлэһиттэрэ! 1983 сыл былаанын, XI пятилетка сорудахтарын бары көрдөрүүлэриэн толорор уонна аһары толорор иһин социалистическай куоталаһыы знамятын үрдүктүк тутуҥ!

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр).

ДУОГАБАРДААХ ЭБЭҺЭЭТЭЛИСТИБЭНИ ТУТУҺУОХХА

ССКП Киин Комитета уонна ССРС Министрдэрин Совета бородууксуйаны биэриигэ дуогабардаах эбэһээтэлистибэлэри тутуһуу уонна ити дьыалаҕа министерстволар, ведомстволар уонна предприятиелар эпиэтинэстэрин үрдэтии боппуруостарыгар уураах ылыннылар.

Уураахха общественнай производство, киниэ кизнэник идэтитин уонна кооперациялаах билигин кээмэйдэригэр норуот хаһаайыстыбатын бүтүннүүтүн уонна киниэ бары сүһүөхтэрин салгыы сайыннарыы итиэннэ чуолкайдык үлэлээһиннэрин дьоһуннаах усулуобуйатынан бөҕэ хаһаайыстыбаннай сибээстэр, бары предприятиелар уонна тэрилтэлэр бородууксуйаны биэрии сорудахтарын олохтоммут кээмэйинэн итиэннэ номенклатураларыкаҥ булгуччу толоруулара буслаллара балиэтэннэ.

Ол эрээри, диэн этиллэр уураахха, бородууксуйаны биэрии дьиссиплиинэтигэр билигин даҕыны биллэр-костор итэҕэстэр баалаар. Холбоһуктар уонна предприятиелар балаҥча еттүлэрэ туттааччылар иннилэриэр дуогабардаах эбэһээтэлистибэлэрин ситэтэ суох толороллор. Ол түмүгэр былааннар дьүөрэлэһиилэрэ кэһиллэр, үөскэтиллибит производственнай кыахтар ситэ кээмэйинэн туһаныллыбаттар, туран хаалыылар таһаарыллаллар, үлэ сөпкөрумтуотун, производство кадьүүһүн үүнүүлэрэ хартыстаналлар, коллективтарга үлэ дьиссиплиинэтэ мөлтөтүллэр.

Сорох партийнай уонна советскай органнар миэстэҕэ бородууксуйаны биэриини хааччыйыыны мэлдьи сөптөөхтүк хонтуруоллуур буолбатахтар. Хаһаайыстыбаннай кадрдар государственнай уонна былаанабай дьиссиплиинэни тутуһуу, материальнай, финансовай ресурсалары итиэннэ үлэ ресурсаларын туһаныыга рациональнайдык уонна харыстабылаахтык сыһыанналаһыы тыныгар ситэтэ суох кэтиллэллэр.

Уураахха хаһаайыстыбаннай, партийнай уонна советскай органнар дьоһуннаах соруктарыттан биирдэстэриэн бородууксуйаны биэриигэ дуогабардаах эбэһээтэлистибэлэри тутуһуугa — экономиканы интенсивнэйдик сайыннарыы, киниэ кодьүүһүн үрдэтии партиянан ылылыбыт курсун олоххо киллэрии быһаарыылаах усулуобуйаларыттан биирдэстэриэр — кытаанах бэрээдэги уонна дьиссиплиинэни олохтоохун буолар диэн бэлиэтэннэ. Бородууксуйаны биэриини дуогабар быһыытынан толоруу производственнай коллективтар итиэннэ киниэлэр салайаччыларын үлэлэрин кылаабынай көрдөрүүлэриттэн биирдэстэриэн буолуохтаах.

Производственнай дьиссиплиинэни уонна үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ, ону былаанныах сорудахтары итиэннэ дуогабардаах эбэһээтэлистибэлэри быһаччы олоххо киллэрии кытары дьүөрэлэһиигэ тэрийэр үлэни күүһүрдүү булгуччу наадалаах уураахха бэлиэтэннэ.

Партийнай, хаһаайыстыбаннай уонна советскай органнар, профсоюзнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр социалистическай куоталаһыыны тэрийиигэ уонна салайыыга практическай үлэлэригэр улахан болҕомтону бородууксуйаны сокках уонна бэлэмнээн биэрии быһыытынан, дуогабар быһыытынан оҥорон таһаарыы дьиссиплиинэтин тутуһуутa, итыллыы предприятиелар хардарыта сибээстэрин бөҕөргөтүүгэ, сир ахсын бастыҥ коллективтар үлэлэрин опытын олохтоохуҥна туһаайаллар ыгар сүбэлэннэ. Бородууксуйаны олохтоммут болдьоххо биэрии дуогабардаах эбэһээтэлистибэтин толоруу куоталаһыы түмүгүн таһаарыыга итиэннэ кыайыылаахтарга көҥүллэ сылдьар Кыһыл знамялары уонна харчынан бириэмийэлэри анааһыҥа дьоһуннаах көрдөрүү быһыытынан учуоттаныахтаах.

(ССТА).

ССКП КК ЫҺЫРЫЫЛАРА

(Бүгүүтэ. Иннин 1 стр. көр.).

Биһиги элбэх национальностаах улуу Ийэ дойдубут эссе ордук күүстээх, баай уонна кэрэ буоллун!

22. Коммунистар! Партия XXVI съеһин, ССКП КК ыам ыйынаабы уонна сэтинньитээбэ Пленумнарын историческай ууруаахтарын толорор иһин норуот бүттүүнүн охсуһуутун иннинэ күүгэр буолуг!

23. Советскай Союз үлэһиттэрэ! Хас биирдии үлэлиир миэстэбитигэр үлэ өгөрүмтүөтүн, недьүүһүн уонна хаачыстыбатын үрдэтиг!

Ударнайдык үлэлээһин — биһиги патриотическай уонна интернациональнай изслит!

24. Советскай Союз гражданнара! Кэмчилээһин уонна харыстанньаг буолуу иһин норуот бүттүүнүн хамсаһыныгар активнайдык кыттыг!

Экономика кэмчилээһиннээх буолуохтаах!

25. Советскай Союз үлэһиттэрэ! Үлэ хас биирдии коллективыгар айымньылаах үлэ, табаарыстыы хардарыта комполосуһуу, пятилетканы толорор иһин үрдүк эпиэтинэстээх буолуу быһыытын-майгытын үөскэтиг!

Тэриллиилээх буолууну уонна бэрэздэги, сознательнай коммунистическай дьиссипилиинэни бөҕөргөтүг!

26. Советскай Союз үлэһиттэрэ! Научнай-техническэй прогреһы түргэтэтиг!

Наука уонна техника ситиһиилэрин, бастыг опыты, үлэ тэрээһинин уонна көбүлээһинин кэдьүүстээх формаларын производствоҕа дьаныардаахтык олохха киллэриг!

Экономикаҕа — интенсивнэй сайдыыны!

27. Оттук-энергетическэй комплекс үлэһиттэрэ! Нефи, гааны, чөбү хостооһуну, электроэнергияны өгөрүүнү эрдэтиг!

28. Советскай металлурдар! Дойду металга наадыйыытын эрэллээхтик хаачыстыбаны!

Металл үтүр бородууксуйатын өгөрөн таһаарыыны кэмэтиг, хаачыстыбатын үрдэтиг!

29. Массыынаны өгөрөөччүлэр! Үрдүк өгөрүмтүөлээх уонна кэмчилээһиннээх саҥа массыыналарга уонна приборларга научнай, инженернэй ойуу-санааны тургэнник олохха киллэриг!

Норуот хаһаайыстыбатын барыы салааларын техническэй хаттаан сабилээһини түргэтэтиг!

30. Химическэй промышленность үлэһиттэрэ! Норуот хаһаайыстыбата уонна нэһилиэнньэ химическэй бородуукталарга уонна матырыйаалларга наадыйыыларын толорутук хаачыйыг!

31. Промышленность үлэһиттэрэ! Норуот туттар табаардарын өгөрүүнү эрдэтиг, ассортименын кэҥэтиг уонна хаачыстыбатын туһалыг!

Норуот туттар табаардарын өгөрүүгэ — хас күүнэтэ кыһамньыны!

32. Транспорт уонна сибээс үлэһиттэрэ! Үлэ хаачыстыбатын уонна кэдьүүһүн сорунуулаахтык үрдэтиг! Норуот хаһаайыстыбатын таһаҕастарын быыстала суох таһыыны, нэһилиэнньэни хаачыйыы үрдүк культуратын ситиһиг!

33. Тутаччылар уонна монтажтаачылар! Капиталы өгүүлүр кэдьүүстэрин үрдэтиг!

Биллиҥнэ техническэй терүнкэ олоҕуран кэлимник, комчилээһиннээхтик уонна үчүгэйдик тутуг! Үлэҕэ киллэриллэр объектары болдьохторугар туттарыг!

34. Агропромышленнай комплекс үлэһиттэрэ! Дойдуку аһынан-уолунан уонна тыа хаһаайыстыбатын сырьетунан эрэллээхтик хаачыйыыны ситиһиг!

Ас-уол программатын олохха киллэрии — норуот бүттүүнүн дьыалата!

35. Колхозтаахтар, совхозтар үлэһиттэрэ! Сир өгөһүүтүн научнайдык торуттаммит систематын активнайдык олохха киллэриг! Бурдугу, техническэй уонна тыа хаһаайыстыбатын атын культураларын үүнэриини эрдэтиг!

Сири, техниканы, уоҕурдуулары, үлэ уонна үп ресурсаларын хаһаайыныы туһаныг!

Сааскы хонуу үлэлэригэр — үрдүк хаачыстыбаны!

36. Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ! Суоһу китинта бородууксуйаны бизнеһитин бары дьаһалларынан үрдэтиг, кини аһылыгын базатын бөҕөргөтүг!

Эти, үүтү, сымыйыты, түүнү өгөрүүнү эрдэтэр иһин охсуһуг!

37. Эргизи, общественнай аһылык, олох-дьаһах уонна коммунальнай хаачыйыы үлэһиттэрэ! Үлэ хаачыстыбатын уонна культуратын үрдэтиг, нэһилиэнньэ наадыйыытын толорутук хаачыйыг!

38. Изобретателлэр уонна рационализатордар! Техническэй прогресс иһин, биһиги Ийэ дойдубут экономикатын салгыы бөҕөргөтөр иһин охсуһаачылар бастакы кэмнэлэригэр буолуг!

39. Советскай ученайдар! Чинчийиилэр кэдьүүстэрин үрдэтиг! Наука уонна производство союзтаһыылара бөҕөргөтүг!

Советскай наукаҕа албан аат!

40. Литература уонна искусство деятеллэрэ, культура үлэһиттэрэ! Коммунистическай идейность, партийность уонна народность знамятын үрдүктүк тутуг!

Биһиги улуу Ийэ дойдубутугар достойнай айымньылары айыг!

41. Норуот үөрэҕириитин үлэһиттэрэ! Үүнэр көлүөнэни үөрэтии уонна коммунистическай иитии кэдьүүһүн үрдэтиг!

42. Доруобуйа харыстабылын үлэһиттэрэ! Советскэй дьоннору медицинскэй хаачыйыыны барыы дьаһаларынан тупсарыг, бэйэҕит профессиональнай тэлэтэрыстыбаҕытын үрдэтиг!

43. Физкультурниктар уонна спортсменнар! Физкультурнай хамсаһын маассабай буолуутун, үрдүктүк тутуг! Советскай спорт албан аатын хаҥатыг!

44. Туругурдуннар советскай профсоюзтар — сайдыыны оскуолата, хаһаайыннааһын оскуолата, социализм оскуолата!

45. Туругурдун Ленинскэй комсомол — Коммунистическай партия эрэллээх көмөлөһөччүтэ уонна бойобуой резервэтэ, коммунизмы эдэр тутаччылар бистиг эгэрэттэрэ!

46. Уолаттар уонна ыргыттар! Билиини, культураны, профессиональнай маастарыстыбаны дьаныардаахтык баһылааг!

Ленин дьыалатын иһин, коммунизм иһин сознательнай схсуһаччылларынан буолуг!

47. Албан ааттаах ветераннар! Ыччат наставниктара! Эдэр көлүөнэни Коммунистическай партия уонна советскай норуот революционнай, бойобуой уонна үлэҕэ үгэстэригэр иитиг!

48. Советтар дойдуларын дьахталлара! Производственнай уонна общественнай олохха активнайдык кыттыг!

Ийэҕэ албан аат!

Сир бүтүннүүтүн оҕолоругар эйэни уонна дьоллоох

49. Советскай буойуннар! Бойобуой уонна военнай-техническай бэлэмнэниини тупсарыг!

Советскай норуот эйэлээх үлэтин, сайдыыларын социализм обществотын ныайыыларын ныраҕытын уонна эрэллээхтик кэмүскээг!

Туругурдуннар ССРС килбизнэлээх Сэбилэнньэлэрэ Күүстэрэ!

50. Аҕа дойду Улуу сэриитигэр советскай норуот холобура суох хорсун быһыыта үйэлэргэ олоҕурдуктин!

Биһиги Ийэ дойдубут чиэһин, кэҥүлүн уонна туруулуга суох буолуутун иһин охсуһууга албут героялларга үйэ-саас тухары албан аат!

51. Туругурдун Советскай Союз норуоттарын туруулаах дьыйбат интернациональнай сомоҕолоһуулара уонна бырааттыы доҕордоһуулара — биһиги обществобут күүһүн олоҕу айар источнига.

52. Туругурдун рабочай кылаас, колхозтаах дьаһыынай айымах уонна народнай интеллигенция туруулаах дьыйбат союзтаһыылара!

53. Туругурдун ССРС Конституцията!

Туругурдуннар народнай депутаттар Советтарын былаас дьиҥнээх демократическай органнара!

54. Туругурдун Советскай Союз ленинскэй Коммунистическай партията!

Партия уонна норуот сомоҕолоһуулара, улуу Ленин кэриэстэригэр бэриниилээх буолуу — биһиги барыыайыыларбыт мэктиэлэрэ!

55. Туругурдун биһиги улуу Ийэ дойдубут — Советскай Социалистическай Республикалар Союзтара!

56. Ленин знамятынан, Коммунистическай партия салалтатынан — иннибит диэки, коммунизм ыйаатыгар!

Советскай Союз Коммунистическай партиятын Киин Комитета.

КАРЛ МАРКС УОННА БИЛИҢҢИ КЭМ

БЕРЛИН (ССТА). Маннык «Карл Маркс уонна биллиҥҥи кэм—эйэ уонна социальнай прогресс иһин охсуһуу» диэн аан дойдутааҕы научнай конференция түмүктэнэ. Онно коммунистическай уонна рабочай партиялар, революционнай-демократическай партиялар, национальнай-босхолонуулаах хамсаһыннар, социалистическай, социал- демократическай партиялар, аан дойдутааҕы тэриллэлэр 145 делегациялара кыттыыны ылбыттар. ССКП делегациятын ССКП КК Политбюротун чилиэнэ Г. В. Романов салайда.

Конференцияҕа үлэһиттэр демократическай итиэннэ социальнай бырааптарын көмүскүүр, эйэ иһин, ядернай сэрии суоһаанын утары охсуһууларын кытары сибээстээх проблемаларга санаалары кэпсиник атастаһыы буолла. Араас дойдуларга итиэннэ аан дойдуга бүтүннүүтүгэр, биллиҥҥи политическай быһыы-майгы ырытыынна, сир үрдүгэр эйэни харыстааһын хаалларыыга, кини аймах социальнай сайдыытыгар марксизм- ленинизм, ленинээх социализм идеяларын сабыдыаллара үүнэ турара бэлиэтэнэ.

ССРС СЫАНАЛАРГА ГОСУДАРСТВЕННАЙ КОМИТЕТЫГАР

Норуот туттар сорох табаардарыгар государственнай розничнай сыаналары намтатар туһунан ССРС Министрдэрин Советын ыйыытыгар сөп түбэһиннэрэн ССРС Сыаналарга государственнай комитета 1983 сыл муус устар 25 күнүттэн туттуута киирэр саҥа прейскураннары биэргэттэ.

Мин прейскураннарга розничнай сыаналар намтатыллаллара көрүлүннэ:

каракуль саҕаларга — ортотунан 20 бырыһыан, норка саҕаларга—35 бырыһыан. Розничнай сыаналар туһааннааҕыттан ааҕтар норка саҕалаах быһыытын сонуга 21 бырыһыаныттан уонна эр киһи каракуль саҕалаах сонуга—ортотунан 7 бырыһыаныттан намтатыллыннылар;

ыраас түү былааттарга —ортотунан 40 бырыһыан;

солко сабыылар уонна сыттык хаалларын, сорох көрүгнэриэр—ортотунан 40 бырыһыан.

Розничнай сыаналар намтаһыннарын уопсай суммата сылга суоттаахха 1,4 млрд солк. тэҥнэһиэҕэ.

1983 сыл муус устар 20 күнүгэр народнай депутаттар XVIII ыҥырыылаах оройуоннаах Советтарын уочарата суох бэйиэ сессията буолла.

Сессия **тэрээһин бюрууотары** кордо.

Атын үлэҕэ барбытынан депутат М. Н. Павлов, райсовет исполкомун чилиэнэ таһаарыллан туран, народнай депутаттар оройуоннаах Советтарын исполкомун председателин солбуйаччы эбээһинэһиттэн босхолонно.

Сессия райсовет исполкомун председателин солбуйаччынан бу иннинэ норуот үөрэҕириитин отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит депутат **Виталий Михайлович Неустроевы,** исполком чилиэнинэн талан туран, биир санаанан быыбардаата.

Райсовет исполкомугар **тэрийэр- инструкторскай отдел** тэриллиннэ, кини сэбиэдиссэйинэн **Афанасий Петрович Романов** биэрэргэтиллиннэ. Итиэннэ сибээстээн исполкомнаах штаты таһынан тэрийэр-инструкторскай отдел тохтотуллуннна.

Сессия оройуоннаах Совет ыччаты кытта үлэҕэ бастайаннай комиссиятын председателин эбээһинэһиттэн депутат В. М. Неустроевы босхолоото уонна ити бастыаннай комиссия председателинан депутат М. Н. Павлоны талла. Атын үлэҕэ барбытынан депутат А. А. Шадрин райсовет исполкомун саастарын ситэ илик оҕолор дьыалаларыгар комиссиятын председателин эбээһинэһиттэн босхолонно. Ити комиссия председателинан депутат В. М. Неустроевы бэлэрэргэтиллиннэ.

Оскуола үлэтин түмүктээтэ

ССКП райкомун иһиннэн эдэр коммунистар оскуолаларын бүтэһик занятиетыгар «Кадрдары аттаран туруоруу уонна сүүмэрдээбин принциптэрин туһунан» ССКП райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйэ «Э. И. Монастырев, «Маҥнайгы суһуох партийнай тэрилтэ—партия торутэ, үлэ коллективтарын политическай киинэ» диэн темаҕа ССКП райкомун бюротун чилиэнэ, народнай хонтуруол оройуоннаах комитетын председателэ А. Е. Филиппов «В. И. Ленин, ССКП социалистическай дьиссипилиинэтин иитии туһунан» райком отделын сэбиэдиссэйин солбуйаччы И. Д. Неустроев лекциялары аахтылар.

Бу занятиеҕа эдэр коммунистар оскуолаларга үөрэх дьылын тэнитээтэ.

★

В. И. Ленин төрөөбүтэ 113 сыла туолуутун көрсө

★

УЛУУ ОЛОХ ХОЛОБУРУГАР

Оройуоннааҕы киинэммит библиотечнай система В. И. Ленин төрөөбүтэ 113 сыла туолуутун көрсө муус устар 18 күнүттэн «Ленинии сдоруохха, үөннэ үөрэнэххэ!» диэн саҥа модиэлэнэ ыытар. Нэдиэлэ үөрэнээччилэр ортолоругар марксизм-ленинизм классиктарын айыныларын пропагандалыыр, В. И. Ленин күүрэннэрэх революционнай олоҕун уонна охсуһуутун холобуругар книналары ыытар сыаллаах.

Бары библиотекалар-кадиэлэ устата конференциллары, тематическай бинчэрдэри, аҕыйылары, бэсидэлэри, ырыуыйалары ыытыахтара.

Киин библиотекаҕа (ст. библиотекарь Л. П. Савина) ленинскай нэдиэлэ «Ыччат Союҕун соруктара» диэн темаҕа конференциэлэнэ сарадаанна. Онно Чурапчы орто оскуолатын оҕуо кылаастарын үөрэнээччилэрэ кыттыахтар. Книналары ыытта ЫБСЛКС райкомун иккис секретара А. Д. Дьячковская бэсидэлиэтэ.

Оройуоннааҕы оҕо библиотекаттан (М. Н. Дьячковская) II олохтоох орто оскуола VII «а» уонна II кылаастарын үөрэнээччиларыгар «Ильич оҕо эрдэҕиннэҕэ уонна гимназиялаах сыллара», «Ленин уонна книга» диэн темаларга библиотечнай уруоктар тэриллиннилэр. Онно 120-чэ эдэр аҕаарчы хатылыа, книналар общественнай-политическай темаларга сыһыаннаах 300-тэн тахса книгэни ула ыстылар.

Хатылыаҕы библиотека (М. П. Иустиновна) ленинскай нэдиэлэ эмиэ тэрээһиннэхтик сарадаана. Библиотекаҕа «Ленин бириигини кытта» диэн книгэни көрүү-быыстапка аҥылыйна. Бу 8 сэлиэннээх быыстапкаҕа туруоруллубут 80 экземпляр книгэни олохтоох орто оскуола 8 бастыҥ үөрэнээччилэрэ ырыттылар. Ити күн библиотекаҕа В. И. Ленин олоҕун уонна үлэтин туһунан билиҥҥи I—VII кылаастар үөрэнээччилэрэ сырыттылар. Манна өссө «Ленин уонна музыка» тематическай бинчэр, «Ыччат Союҕун соруктара» конференция, викторина күнэ, о. д. а. дьаһаллар ыытыллыахтара.

Т. КАРПОВА,
киниэммит библиотечнай система директора.

ҮРДҮК ӨРӨ КӨТӨҔҮЛЛҮҮНЭН

Оройуон „Кыһыл субуотаҕа“

ХОНТОҔО. Эрэлик Эристиин аатынан совхоз быйылгы ленинскэй субуотуннуукка пятилетка фондугар 4000 солк. үбү киллэрдэ.

Сир ахсын үлэ хаһаанныгыттааҕар да үчүгэйдик тэриллиннэ. Совхоз үрдүнэн 538 кубометр тутуу маһа бэлэмнэнэ, 7,5 тонна үүт ыанна, 5,5 центнер привес ылылынна, 24 тонна сиэмэ бурдук ыраастанна, 84 тонна таһаҕас таһылынна, о. д. а. үлэлэр толорулуннулар.

Ордук тэрээһиннээхтик совхоз Хонтоҕостооҕу отделениетын рабочайдара үлэлээтилэр. П. А. Иванов салайар өрөмүөнүүр мастерскойун коллектива Таатта сайылыгар ыанныыксыттар олохтоох дьиэлэрин акылаатын түһэрдэ.

Субуотуннуукка барыта 1601 киһи кытынна.

Г. Адамов.

«МЫНДАҔААЙЫ» совхозка субуотуннуукка 664 киһи таҕыста.

Ити күн 2360 квадратнай метр иэннээх теплица пленкаҕа сабылынна, Бэс Күбэйиэ отчуттар уонна бурдуку үүнээччилэр дьиэлэрэ тутулунна. Улахан Куттара үрдүн туоруур муоста өрөмүөнкинэ.

Сүрүн күүс тутуу уонна оттук маһын бэлэмнээһинигэ туруорулунна.

Ордук үрдүк оногуруттуону совхоз Соловьевтааҕы отделениетын үлэһиттэрэ көрдөрдүлэр. Киниилэр 150 кубометр оттук маһын уонна баанынаны бүтэйдээһиниги 64 кубометр сиэрдийэни соҕотоҕуопкалаатылар, 15 тонна бурдук сиэмэтин ыраастаатылар.

Совхоз үрдүнэн 12 автомашинаҕа, 28 тракторынан 72 тонна араас таһаҕас таһылынна.

Коллектив пятилетка фондугар 2000 солк. киллэрдэ.

Е. Петухов.

КИЛЭҢКИ. Манна көгүл үлэ бырааһынныыгар барыта 232 киһи кытынна. Киниилэриттэн 140 кубометр оттук мас бэлэмнэнэ, 50 кубометр тутуу маһа таһылынна, ньирэйи чэччилэтэр площадка оногуулуунна. Дьиэ хаһаайкаларынан, пенсионердарынан 100 устуука ынах быата хатылынна. Үөрэнээччилэр 500 кубометр тутуу ыраастааттылар. Ыраах ырдар үлэлэр ыытылыннылар.

А. Саргыдаев.

«ЯКУТСЕЛЬСТРОЙ» механизированнай учаастагын коллектива «Кыһыл субуотаҕа» 3000 сол. вуобайдаах тутар-таҥар үлэлэри толордо.

Тутааччылар итиннэ таһыттан Чурапчы—Мыҥдаайы суолун оногуутуттар, тыаҕа мас кэрдиигэр, мехучасток территориятын ыраастааһынныгы үлэлээтилэр.

Субуотуннуутунан 620 солк. үп киллэрилиннэ.

И. Артемьев.

РАЙПО коллективыгар көгүл үлэ бырааһынныыгар 450 киһи кытынна. Киниилэр күүстэриттэн 150 кубометр мас соҕотоҕуопкаланна, онтон 60 кубометра тиэйиллиннэ. Шофердар Аллараа Бэстээхтэн 120 тонна таһаҕаны тиэтилэр. С. И. Аргунова салайар 12 киһилээх бириигээдэтэ саҥа тутуллар ыскылаат хонтуоратын ханаллаахылаата. Бэкээринээҕэ 500-тэн тахса устуука бурдук куула ыраастанна.

СНИМОККА: ханалаахылаччылар (хаҥастан) Д. П. Местникова, Г. Ф. Ощепкова, М. Н. Башарина уонна С. И. Аргунова.

П. Оконешников фотота.

● Бастыҥнар аһаҕас ●
сүрүктарын дьүүллэһэбит

БАРЫБЫТЫН ЭЛБЭХХЭ ЭБЭЭҺИНЭСТИИР

Биһиги, Болуҥур механизатордара, ССКП КК сэтинньитэҕи (1982 с.) Пленумун ууруахтарыгар дьыаланан эпиэттиргэ дьулуһан быйылгы кыстыкка үрдүк соруктары туруорунан үлэлиибит. Ол түмүгэр саастыы ыһыыга бэлэмнэнии сүнньүнэн ситэрилиннэ. Бүүс ыгуор үлэлиэхтээх техника сиэмэ бурдук, умайык уонна оҕуруох мунстэлэриттэр тиэрдиллиннилэр. Сиэлэс уонна оҕуруот звенолара эмиэ бэлэччэ бэлэмнэнилэр. Быйата, бэйэбититтэн тутулуктааҕы онорбо сатаатыбыт.

Киин Комитет Пленума государственнай, партийнай уонна үлэ дьиэсиплиннэтин бөдөргөтүү соругун саамай сөпкө тоҕоостоон туруорбуппут. ССКП Киин Комитетын Генеральнай секретаара таб. Ю. В. Андропов бу боппуруоһу Москва станкостроителлэрин кытта көрсүһүүтүгэр уонна сүбэ ааҕай партия Киин Комитетыгар буолбут тыа хаһаайыстыбаытыгар анаалаах сүбэ мунньахха тыл этэригэр ордук сытыытык, ирдэбиллээхтик кэтэхтэ.

Итиннэ сыбаастаан тэбэһиннээх, деловой, дьиссиплиннэлээх буоллуу туһунан Саха республикатын бары үлэлиттэриигэр производство бастыҥнарын аһаҕас сүрүктарын мин олус биирдэн аахтым. Үлэҕэ эпиэтинэс, кытаанах ирдэбил, дьиҥ чахчы коммунистическай сознательнай дьиссиплина—бу олох бэйэтин көрдөбүлэ. Киин күүскэ, сытыытык туруоруллара эдьиэс наадалаах.

Тоҕо диэтэххэ, биһиэхэ бу өттүнэн итэҕэс олус элбэх. Үлэҕэ эол-дэол сыһыаннаһыы, общественнай бас билиини хорудоммоохун, баары баһынан туттуу чахчылара билигин даҕаны аҕыйаҕа суохтар. Бу ордук үүнэр кэлүөнэҕэ куһаҕан өттүнэн дьайыан сөп. Онон ыччаттар ортолоругар итэр-ойдөтөр үлэни күүһүрдүөххэ наада. Маныаха аҕа саастаахтар тус бэйэлэрин холобурдара, дьулуурдара ураты улахан суолталаах.

Сайдыы балысхан. Ол эрээри туохха барытыгар көрдөбүл күүскэ туруоруллара адъаһын сиэрдээх. Хас биирдии киһи, бэйэтин туһугар эрэ буолбакка, киниини тулалыыр дьон барыларын туһугар эпиэтэ сүгэрин туһунан производство бастыҥнарын аһаҕас сүрүктарыгар саамай сөпкө ыйыллар. Рабочайтан салайааччытыгар тиийэ дьыала иһин эпиэтинэс күүскэ туруоруллуохтаах. Салайааччы оссо улахан оруоллааҕын умнар табыллыбат, Киниттэн тэрийээччи, ингэччи быһыытынан көрдөбүл оссо үрдүк буолуохтаах.

Кырдьыга даҕаны, олох усулуобуйата тупсуута кэнтэн да туораттан бэлэм оногуллан кэлбэт, бэйэбититтэн, хас биирдибит үлэтиттэн, дьуулуруттан тутулуктаах.

Быйата, производство бастыҥнарын аһаҕас сүрүктара биһигини дьиссиплиннэ, бөрөдэк, эпиэтинэс тустарынан оссо толкуйдуурга, сүбэлэһиигэ, ойуу-санааны түүргэ, оҥо тардыныгар ыгырар.

М. ДЬЯЧКОВСКАЙ,
ССКП чилиэнэ, механизатор.

В. И. ЛЕНИН ААН МАҢНАЙГЫ ПСЕВДОНИМА

Сирдьит олоҕор сыһыаннаах туох барыта биһиэхэ күндү. Киниэн дойду үрдүнэн киэнник биллэр аата Ленин диэн. Владимир Ильич төрөөбүт араспаанньата— Ульянов. — Ленин кини псевдонима (суруйар аата). Араас псевдоним, партийнай кличка Ленингэ сүүстэн тахса баара.

Владимир Ильич революционнай үлэтин саҕалыаҕыттан ыла ханна баҕарар, Россияҕа да олорорутар, омук сирдэригэр да сылдьарыгар, дьиҥнээх араспаанньатын кистиргэ күһаллыбитэ. Тоҕо диэтэххэ, ыраахтааҕы да охранката, Германия да полиция, Австрия да жандармерията — бука барыбыр тэҥнэ революционердары сөбүлээбэттэрэ, сойуоллуулларга. Ол иниттэн полиция агенталарын бутуйарга, ыар усулуобуйаҕа саһа сылдьан улахан революционнай, литературнай үлэни утумнаахтык ыытарга Владимир Ильич ойтон буолуллубут үүс псевдонимнары сатабыллаахтык туһанара.

Владимир Ильич оҕо эрдэҕиттэн күлүү-оонньуу ааты, псевдонимы билэр суола этэ. Ол туһунан эдьиийэ А. И. Ульянова — Елизарова маннык ахтыыта баар. Ульяновтар дьиэ-кэргэннэ оҕолор бары книгэ аҕалларын таптыыллара. Төрөппүттэр оҕолорун кыраларыттан литератураны, музыканы, искусствоны таптыырга үөрэтэллэра. Ульяновтар дьиэлэригэр сотору-сотору нуучча классиктарын дорҕоонноохтук аҕаллара, хоһоон этэллэрэ, ырыа ыллыыллара. Биир кэмнэ, Александр Ульянов идеэлэнэн, дьиэ-кэргэн иһиэн илиинэн суруллар суруналаа таһаарга быһаарбыттар: Саша — редактор, Анна — литературнай критик, 9 саастаах Володя уонна 7 саастаах Оля — литсотрудниктар буолбуттара. «Кыралар бэрт үөрүүнэн ылсыыллыбыттара, — диэн ахтар Анна Ильинична,— Сэйэлэригэр суруйар аат булуммуттара. Оччолорго бөҕө-таҕа көрүнэн, сиргэк курдук уолчаан Володя «Кубышкин» диэн аатталлыбыта, оттон сымсатын, сытыытын, сэргэбин иһин кэргэн иһигэр «Эбисийэзнэ» диэн күлүү-оонньуу хос аатталаах Оля «Обезьянинов» диэн псевдонимы ылыммыта. (А. И. Ульянова — Елизарова. Сб. «Рассказы о Ленине». М. Детгиз, 1957, стр. 28-29).

Кыратыттан көрдөөнньуу, юмор чувстволаах Володя Ульянов бэйэтигэр ылыммыт «Кубышкин» диэн күлүүлүү-оонньуу псевдонима «кубышка» диэн быстархай харчыны хаһаанар иһит, кичэхэ сыһыаннаан — «топ-төгүрүк (толору эттээх-сиинэх, лахсаҕар дьахтар, оҕо)»— диэн суолталаах нуучча тылыттан төрүттээҕэ. («Русско-якутский словарь» М. 1968, стр. 250).

Владимир Ильич революционнай үлэтин саҕалаабыт кэмин маҥнайгы дьиҥнээх псевдонима «Тулин» диэн этэ. Итинник аатынан кини 1895 сыллаахха бочээттэммит «Экономическое содержание народничества и критика его в книге г. Струве» диэн үлэтин таһаартарбыта. Ыстатьйа бочээттэммит хомуурунньугун ыраахтааҕы цензурата, «буортулаах хайысхалааҕынан» аҕаан, хомуйан ылан уматтаран кэбиспитэ. 2000 экземпляртан сүүсчэкэтэ эрэ ордон хаалбытын кистэлэҥнэн тарбаппыттара.

Ити Тулин диэн кимин оччолорго ким да билбэтэҕэ: цензордар даҕаны, Ильич чугастааҕылара даҕаны. Тулин ыстатьйата тахсыыта марксистарга улахан бырааһынныык буолбутун чаанынан большевичка Ц. С. Зеликсон ыйбыта. Кини бэйэтин ахтыытыгар онтон салгыы суруйбута: «Автор дьиҥнээх аата Тулин диэн буолбатаҕын, уонна кини эмиграцияҕа буолбакка, Россияҕа олорорун, үлэлиирин туоларыман эрэ биллибит». — диэн (П. С. Зеликсон (Бобровская) «Незабываемые встречи» Сб. «Воспоминания о В. И. Ленине», Госполитиздат, 1955. стр. 36).

Владимир Ильич тоҕо «Тулин» диэн псевдонимы ылыммыта чуолкай биллибэт. Нуучча тылыгар билигин туттуллубат буолбут «тулить, тулиться» — «сас» диэн суолталаах тыл баара. Ити тылтан Вл. Даль «тула» — «доступное место» диэн тылы таһаарар. Нуучча тылын дириҥник билэр Ильич ити тыллары, бука, билэрэ эбитэ буолуо уонна псевдонимын онтон таһаарыан сөп. Оччоҕо Тулин диэн псевдоним «скрытный», «тайный», «подпольный» диэн суолталаах буолан тахсар. Баҕар, Тулин псевдоним Тула куорат аатыттан үөскэтиллиэн эмиэ сөп. Ити барыта сэрэйии эрэ.

1895—1897 сс. Ленин ыстатьйаларыгар К. Т-н, К. Т., Т-ин, Т. диэн илии баттааһыннар, саарбаҕа суох, Тулин диэн арааннаныаттан тахсар кылгатылар (криптонимы) буолуохтаахтар.

С. ЖИРКОВ.

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

ЫТЫК ИЛЬМЕНЬ БУОРУГАР

Быйыл олунньута Саха сиригэр 6 киниллэх делегация Новгородскай уобалас Староруссскай оройуонун Ленин аатынан колхозун бырабылыанньатын ыытыыларын Аҕа дойду Улуу сэрэтигэр Ильмень күөлгэ буолбут кыргыһыы 40 сылын туоллуутун бэлиэтээһиккэ бара сылдьыбыта. Делегация составыгар биһиги оройуоммутуттан Хатылыттан М. Г. Борисов, Кытаанахтан С. Д. Лазарев, Одьулуунтан мин, оттон Якутскайтан История уонна культура паамятынньыктарын харыстабылын Бүтүн Россиятаабы обществотын республикатаабы отделениетын үлэһитэ Г. Д. Ефимов (салайаччы), «Бэлэх буол» хаһыат фотокорреспондена И. П. Канаев иитиннэ пенсионер В. П. Олесов киллэрилибиппит.

Ветераннар көрсүһүүлэрэ Ильмень үрдүнээҕи Борисовскай салаанньаҕа олунньу 23 күнүгэр буолбута. Сүрдээх кытаанах, иһэн көрсүһүү барыыт сүрүбитин кэтэхпүтэ. Хоруонсочиолар бөртээхэй концертларын көрбүппүт. Оттон кэнэ чугастааҕы салаанньолар, боһуоластар оскуолаларыгар ыалдьыттаабыппыт, өлбүт буойуннар угуохтарыгар сүгүрүйбүппүт, паамятынньыктарга венокторы урбүппүт.

Старая Русса куоратын чугас саха буойуннарын кэриэстэригэр туруорулларбут улахан паамятынньыкка эмиэ сибэкки дьөрбөтүн уурдубут, аспыты ахтыһыы буолла, хоартыскаҕа түстүбүт.

Олохтоохтор паамятынньыктары, музейдары олус кыһанан көрөллөр-кэтэллэр, бүөбэйдиллэр эбит. Биһигиттэн ордук Успеха начальнай оскуолатын коллектива тиэтэннарда. Оскуола музейын биир салаата Саха сиригэр, саха буойуннарыгар анаммыт. Туох дьаны сүрдэхтик кичэйэн көтөрбүттэр. Оскуола оҕолоругар паамятынньык үрдүгэр дьөрү кыраах дьаны хаары түү көрбэт дьон буолан биэрдилэр. Ону барытын кэрэ баран кэһи киниллэр. Ол иччилэрэ хамсаан махтаннар.

Улуу Новгород ытык уораҕайыгар сырыттыбыт, былыргы сүүс туттуулары соҕо көрдүбүт. Маннааҕы кремль иһинэн музейга таарыйдыбыт. Онно кинэр аан саалаҕа биһиги республикабыт баҕаҥа—сүүнэ улахан обуулаах-дьарҕаламах мамонт муоһа — аналлаах үрдэлгэ таас иһигэр уурулаан турар. Икки кэһи эрэ кэтэҕүөх сэпкэ дылы оноһук. Кэпсиллэриннэн, бу балаҕан улахан специалистар, салайаччылар үөнүлүччуулаах үлэ быһыытынан сыаналаабыттар. Муос олохтоохторго 1970 сылларыттан хуттарыллыбыт. Кырдьыга да, кэһи кинэ тутта көрөр үтүөканнаах сэйдэбиньүгэ саас-үйэ тухары хорсун быһыыны, доҕордоһууну көрдөрөр дьоҕуру сайыннарарга кыһаныллыахтаах.

Аналлаах кинофрагменнары туттар туһалаах. Холобур, «Векторлар», «Функциялар уонна олор графиктара», о. д. а. темаларга. Уопсайынан көрдөрөн үөрэтии средстволара геометрия экзаменнарыгар болҕомноҥнуо олус наадалаахтар. Бердөрөн, быһааран баран хатылыыр задачалары, сургуунан үлэлэри толорторон ырытан биэрэр көмөлөөх буолаччылар. Ол курдук, тэҥнэбиллэри таблицаттан, графитыттан уонна аналитическайдык суоттаһыы ньымаларын өйдөтөр, чинэтэр көрдөрөн үөрэтиллээх түмүктүүр уруогу ыытыахха сөп.

Биир тылынан эттэхпэ, экзаменнарга бэлэмнэнигэ учуутал айымньылаах сыһыана, инициатива эбэҕэ быһаарар.

М. ПЕРМЯКОВА,
пенсионер учуутал.
Чурапчы с.

Бэйэбит бөһүөлэкпит, бэйэбит тупсарыахтаахпыт

Кэпсэтиттэн сир өппөтө

Муус устар сыл ахсын үтүө курдук, ыраахтааҕы-чэбдигирдин ыалдьыт биллэриллэр. Ол гынан баран үгүстүүр бу кэмнэ бөҕө-сыыһы тиэйиллэн мунурданаллар, бөһүөлэк иистэнэр туоларбай оноруунуу умнуулаах хаалларыллар. Холобур, мин саарбахтыыбын, Харбала, үгүс олохтоохторо оттук мастарын олбуордарын тас өттүгэр тоҕоллор. Бөһүөлэкпит кинилэр аата ахса суох элбэх хотон тутулуннна. Үгүс олбуордар эргэрэн самнаһан туралларын. Бу барыта уулусса көстүүтүн буортулаан. Кэпсэтии элбэх да, өссөҕүлэрэ аҕыйах.

Бөҕү-сыыһы төрөөн алаас күүрүөлэммэтэҕиттэн түбэлэх сиргэ төрөөн буоллулар. Хаарыан хампа күөх тыабыт бөҕүнэн сыыйынан туолла. Ноҕуом үчүгэйдик тиэллибэккэ фермалар хотоннорун тастара кэһи хаамыат күөгэйгэс кутата буолла.

Маньаха барытыгар сельсовет исполкомун өттүтэн үлэни былааннаан утумнаахтык ыытыы эрэйиллэр. Бөһүөлэги тупсаҕай оноруурга агитаторларынан куоталаһыыны тэрийиэххэ эмиэ сөп.

Манна даҕатан иһэр уу туһунан кылгастык этиэхпин баҕарабын. Үгүстүүр бөһүөлэк аннынаатыы Харбала күөлүттэн муус ыйынабыт, сайын суунар-тараанар уу бастабыт. Кыһынын сүөһүлэрбит бу күөлтэн уулуулларын. Оттон саамыгар ойбон кытыытынаҕы ноҕуому ыраастыырга ким да кыһаммат. Бу хайыы-үйэ үһүс сыла буолла. Иннинэ оттүүр маньаха болдьоҥо уурулларга наада. Сайынны оттүүр бөһүөлэгин «Струя» уутунан хаалчыйар боппуруоһу быһаарар ордук буолуохтаах.

Н. СОЛОВЬЕВ.

ҮЧҮГЭЙ СОМУННАР

Ыччаттар куоталаһаллар

Соторутааҕыта Субуруускай аатынан совхоз Болтоногобоҕу отделениетын эдэр коммунист Татьяна Седалищева старшайдаах «Эрчим» комсомольскай-ыччат ферматын сүөсүһүттэрэ Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунныыҕы отделениетын «Тоҥургэстээх» комсомольскай - ыччат фермалыгар бара сырыттылар.

Икки ферма эдэр рабочайдара производствоҕа уонна общественнай үлэҕэ кыттыыга социалистическай куоталаһыны дуоҕабарын түһэристилэр. Түмүк квартал ахсын таһаарыллыаҕа.

Дуоҕабарга социалистическай куоталаһыны түмүгүн таһаарыыга ыаллыыттыы кэлбит коллектив сыыньалаг биэчэрин тэрийэр, куоталаһааччыгын кэлиэ мунньутун байытыыга көмөлөһөр көрүлүннэ.

У. АТЛАСОВА.

Пенсионердар көмөлөрө

Болугур пенсионердара быйыл «Мыҥдаҕаайы» совхозка түөрт квартиралаах олорор дьиэни тутан балаҕан ыйын 15 күнүгэр диэри үлэҕэ киллэрэргэ эбэһээтэлистибэ ылыннылар. Е. П. Диодоров председателлээх тутуону салайар болох тэриллиннэ. Бастакы икки күннээх күрүөмнээх тахсыыта 13 кэһи кытыынна.

Пенсионердар итинник тэлгэ бу күннэргэ 500 ыраах ыаатын хатан фермаларга туттардылар.

М. ДИОДОРОВ.

АЙЫМНЬЫЛААХ СЫҺЫАН НААДА

Билигин оскуолаларга экзаменнарга бэлэмнэнии саамай миэстэлээх кэмэ. Биллэн турар, выпускной экзаменнары ситиһиилээхтик туттарыы, олорго бэлэмнэнии хаачыстыбатыттан быһаччы тутулуктаах.

Онон сибээстээн мин эдэр математик учууталлартан геометрияҕа сыһыаннаах быстах суоллаары онгоруохпун баҕарабын.

Экзаменнарга бэлэмнэниигэ үөрэнээччилэргэ бинилиннэрэ сыһыаннаһы принципкэ тутуһуллуон наада. Экзамен билиэттэрин боппуруостарын теоретическай уонна практическай хайысхаларынан иккиэн ордук. Бэлэмнэниигэ онтон корон тэрийэр кэдьүүстээх.

Геометрическай фигуралар изнэрин быһаара үөрэнэллэригэр оҕоҕо дьиэтээҕи сорудахтары бэриллэр. Онуоха боппуруостары иккиэн, чуолкайдык туруоларга кыһаныахха. Фигуралары бэйэлэриннэн хордуонкаттан онгорторор уонна олор изнэрин тутан-хабан быһааралларын ситиһэр наада.

Параллелограмм көрүнэрин быһаарыыга олор уопсай уонна чаастынай уратыларын ааҕаран өйдөтөр сыалларын диэтээҕи үлэ оҕону интэриэһиргэтээччи.

Тригонометрическай тэҥнэһиилэр (тождество) түмүктэһиннэрин онгоро үөрэнигэ тэҥнэн өйдүүр дьоҕуру сайыннарарга кыһаныллыахтаах.

Аналлаах кинофрагменнары туттар туһалаах. Холобур, «Векторлар», «Функциялар уонна олор графиктара», о. д. а. темаларга. Уопсайынан көрдөрөн үөрэтии средстволара геометрия экзаменнарыгар болҕомноҥнуо олус наадалаахтар. Бердөрөн, быһааран баран хатылыыр задачалары, сургуунан үлэлэри толорторон ырытан биэрэр көмөлөөх буолаччылар. Ол курдук, тэҥнэбиллэри таблицаттан, графитыттан уонна аналитическайдык суоттаһыы ньымаларын өйдөтөр, чинэтэр көрдөрөн үөрэтиллээх түмүктүүр уруогу ыытыахха сөп.

Биир тылынан эттэхпэ, экзаменнарга бэлэмнэниигэ учуутал айымньылаах сыһыана, инициатива эбэҕэ быһаарар.

М. ПЕРМЯКОВА,
пенсионер учуутал.
Чурапчы с.

ААН БАСТААН ТЭРИЛИННЭ

Хайахсыт орто оскуолатыгар оройуон военрукторун семинардара кытылынна.

Семинар кыттыылаахтара олохтоох военрук Д. Д. Эверстов «Байыаннай бириисэҕа — советскай Ийэ дойдуга бэриниллэх буолуута андаҕар» темаҕа аһаҕас занятиетыгар, «Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат» тематическай бинэргэ сылдьан үчүгэй сыананы биэрдилэр. Кинилэргэ анаан үөрэнээччилэр концеры туруордулар.

Иккис күн кыра хаалыбрдаах винтовкаттан сыал ыталыытыгар оройуон үөрэнээччилэрин бастакы күрэхтэһиитэ тэриллиннэ. Барыта 28 бэрэн ытааччылар күүстэрин холонуулар. Дириҥ орто оскуолатыттан Семен Корякин 25 метрга 44 очкону хомуйан бастыата. Иккис, үһүс үчүгэй түмүктэри А. Лебедев (интернат-оскуола), С. Флегонтов (Амма), П. Кондратьев (Хайахсыт) көрдөрдүлэр.

Кыргыттартан саамай бэрэбинэн Инна Тарасова (Дириҥ) буолла. А. Корякина (Дириҥ), Э. Илларионова (Хайахсыт), Н. Яковлева (интернат-оскуола) эмиэ үчүгэй түмүктэннилэр.

Хаммааннаан күрэхтэһиигэ даҕаны дириҥнэр инилэрин биэрбэтилэр. Хайахсыт, Сылаг үөрэнээччилэрэ бириистээх миэстэлэннилэр.

Семинар тэрээһиннээхтик барыытыгар олохтоох оскуола администрацията эбэҕэ оҥорбута болыҕтониэх тустаах.

Оройуонтан кэнники сылларга кэккэ оскуолаларга кыһыннары үлэлиир тирдэр тутулуннулар. Арай Чурапчы орто оскуолатыгар уонна интернат-оскуолаҕа эрэ тирэ тутуу кыалла илик. Маны көрүөххэ.

П. НИКИТИН,
военрук
метод-холбоһуктарын
салайаччы.
С. СОБАКИН,
райвоенкомат
үлэһитэ.

Гаһы туһаныы иһин төлөбүр

Маҕаһыынтан бэйэлэрэ атыылаһан газовай плиталары туруортарбыт гражданнартан урукку сылларга ханнык да төлөбүр ылыллыбатаҕа. Оттон аспыт сыл бүтэһик кварталыгар кэлбит санга калькуляцияҕа олоҕуран газовай плиталары туруортарыы уонна оҥоҥон хаччыйыы иһин плита конфоркатыттан көрөн толобүр маннык көрүнэрэ олохтонуулар:

— икки конфоркалаах плита иһин—64 солк. 65 харчы;

— үс конфоркалаах плита иһин—69 солк. 55 харчы;

— түөрт конфоркалаах плита иһин—71 солк. 51 харчы.

Дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетыттан плитаны атыыласпыттар эмиэ итиччэ сууманы төлүүллэр, оттон «Межрайгаэстан» ылбыттартан төлөбүр ылыллыбат.

С. КОРКИН,

Баҕа

Таптыыр көрүөнүм, аҕабыт, быраапыт үһүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн билэр дьоммутугар, табаарыстарбытыгар дириҥ кутурҕаннарын иһитиннэрэбит.

Көрүөнэ, оҕолоро, аймахтара.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

«Сельхозтехника» холбоһук материальнай-техническэй хаччыйыыта ыскылаата, инвентаризациятын ыытыллыарынан, муус устар 27 күнүттэн саҕаламмыт.

Хаччыллар совхозтар, тэрилтэлэр ылыахтаах табаардарыттан, сапчаас чаастарыттан ити болдьох иһинэн кэлэн ылыҥ.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Линейнэй-техническэй сыах, сибээс оройуоннааҕы узела, профсоюз комитета электромеханик

СОБАКИН Николай Николаевич

өлбүтүнэн бокуонньук кэргэнигэр, оҕолорутар, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, быраапыт

СОБАКИН Николай Николаевич

үһүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн билэр дьоммутугар, табаарыстарбытыгар дириҥ кутурҕаннарын иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, аймахтара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495. уопсай — 21-605.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ